

TJEAHPOE-BAALKA

KONSTVÄGEN
SJU ÄLVAR

Jaepien 2016 dihte siebrie man nomme Konstvägen Sju Älvar ohtsemeb dovne Leeneståvrose jih Leenen turismesielten gääjkoë, sïjhti dab theahpoe-baalkab duennie Buarkandajvesne, Saadteskenjuanan lihke evtiedidh, göökte orre tjeahpoejgumie jah biëvnesh-tsïegligumie. Seamma aejkien siebrie jis uvtiedi göökte båeries orresjidie dävvodh mah saemien ålmide govlesovvigan mej nommh åemie Matts-Jåvna jah åemie Jon-Aanta. Siebrie sïjhti aaj dajven kultvrehistovrijeb tjielkestidh Saadteskenjuanan jah Buarkantjahken gaskemsh. Salkehtimmien ulmie jis abpe dab vaedtseme-baalkab vaaksjodh.

Dïhte kultvrehistovrijen salkehtimmie vuesehte guktie ovmessie almetjh dab laanteb Saadteskenjuanan jah Buarkantjahken gaskemsh jis nuhtjeme gellie tjuetie jaepieh, v.g. båtsoeburrieh, göölijh, vijrijh, tjöonghkijh, åajvaladtjh jah stuarah.

Maaresvaerieh jah Buarkantjahke åehpies leah sijjen maajnehke eatnemen gaavhtan.

Baalka jis båeries baalka Buarkantjahkeste Saadteskenjuanan gääjkoë. Dejpeladtje baalka medtie 19 kilometerh guhkies vaallah daenbien 4 kilometerh åeniehkåbpoe sïjdteme geajnoen gaavhtan mij Saadtsvealan jähta. Dovne saemieh jah viështallijh gellie mijlh baalkan mietie vaadtseme jah nemhtie jis baalka vihkeles gaskesinie orreme aktede seabradahkeste måbpan seabradahkese viht.

Fierhten tjaktjen 1970-jaepiej aalkoevisnie, nyjsenh provhkin ektesne vaalmerdidh. Dah nyjsenh Ubmejistie Buarkantjahkese juhtin jah dellie hotellesne duennie Buarkantjahkesne jïjjedin. Jïjjege murriedin jah aareh laavardahken, die Saadteskenjuanan gâajkoe vaalmerdin. Saadteskenjuane sne dah nyjsenh byöpmedin jah daanhtsoehtin, jah aereden mænngan, die bäästede bussine Ubmejasse

juhtin. Jalhts buerie vaalmerdimmieh lin, naan jaepiej mænngan dejgumie orrijin. Baalka lea tjeahpoe-baalkine gohtjesovveme dan gaavhtan vaalmerdæjjah maehtieh göökte tjeahpoe baalkan mietie vuartasjidh. Saemien tziehpedæjjah geaj nommh Tomas Colbengtsson jah Per Enoksson dejtie dorjeme.

Tjeahpoe-baalkan mietie vaedtsedh stoerre dååjrehtse dutnjien sjædta jis Buarkantjahkesne aalkah jah die vuaman gâajkoe vaadtsah goske Matts-Jåvnan årroehsæjjan bäätah. Duebpene tjeahpoe jah göökte orre derhviegætieh. Tjeahpoen nomme NJAELKIESLAAKAN ÅEREME jah Per Enoksson dam dorjeme.

Dihte stâapoe, mij biëkeren lihke, baektien baalte duennie veerine, mov minngemes orresje lij. Gierkieh biëjib jeatjaj geerki baalte, jah dejgumie movreb bigkib. Eensilaakan nænnoes eabnoeb dorjeme mesnie meehtib stâapoeb tseegkedh jah stâaposne abpe jielemem årrodh. Dellie burhvie eabnoegierkine sijjien histovrijen bijre sâårnin. Mejtie jis mov vuebnie abran sjeledamme, dihte maa räästoëji jah dellie tjoevke ræjkiej tjïrrh gjïki jah væjjoeh stâapoen mietskes guelpesne guvviedi.

Dah aath mah dejpeli vuesiehtin ahte almetjh desnie årroëjin leah gâaroës gïrrine sjïdteme, monumentine mij vuesehte ahte eah almetjh maehtieh ihkuvasse veasodh. Mov beavnardahkeste mij stâapoe-oksen jillielisnie, orresjen jah gierkiehåëvkien gaskemsh, destie provhkib vuejneth guktie stâapoen kontuvrh ov-våajnoes sjïdtin dennie suaradahkesne, speanjoen bijjielisnie. Guktie bievjie stâapoeb badth jealajehti.

Dellie bæjjese jáarhkah. Duennie
Matts-Jávnan orresjen
gárrobielesne mubpie orresje jis mij
Jon-Aantese govlesávva. Desnie orre
derhviegåetie, gaajhtse-gåetie jah
stoere dïmpere-buvrie.

Jis sijhth årroehsijjesne mïnnedh,
tjoeverh bæjjese baalkan mietie
vaedtsedh goske baalka
gárrobealese gajva. Vaedtsieh jis
tjeahpoe-baalkan mietie orre
derhviegåetien baalte goske johkese
båatah mij vaajjesne. Maahtah
johkeb rastemdidh jis tjaebpies
pruvvien bijjelen vaadtsah mij
desnie. Medtie 100 meterh pruvveste
vaadtsahtahke mij Jon-Aantan
orresjistie båata. Vaadtsahtahke
tjeahpoe-baalkan mietie guara. Die
ajve medtie tjuetie meeterh Jon-
Aantan årroehsæjjan.

Gåessie bååstede båata tjoeverh
tjeahpoe-baalkan mietie vaedtsedh
jah Gaalloeb tjaevtjedh. Gosse
vuemeste båatah stoere vaerieh dov
vååltesisnie. Dehtie sijjeste
tjeahpoe-baalka båarasåbpoe
vååjnoe juktie stoere gierkie-tsïeglh
vuesiehtieh gusnie lea. Seamma jis
avtelen, minngelen vuajnah, eevre
tjaebpies lea.

Gårroebielesne Åarjelsaepmien guhkemes vaerie man nomme Jiengegietjie (1477 mh guhkies). Alnadahkeste maahtah aaj Tjåelieb jah Onnevaerieb vuejnedh, jah jis bÿjre jarkan jarkh dovne Buarkanbielie jah Searkoevaartoe dov valtesasse baetiejgan. Maahtah aaj Badtsadahkeb jah Stoere Ghtjereb dehtie alnadahkeste vuejnedh.

Gaessie Gaalloeb tjaevtieminie maahtah syjledh, ihke vaerie 1160 mh guhkies lea. Leajhkan Gaalloe jaabne jah daesnie aaj stapoe tjeahpoe-baalkan baalte. Joekoen stapoe lea, jah jis stapose tjaangh die vuajnah man vjkeles almetjh orreme geah stapoeb bigkeme. Jis sjloes lea, maahtah gujht stapoen seangkojne vealasjidh.

Gaallose baalka vtebasse aelhkies-laakan jhta, jah dehtie sijjeste ih daarpesjh billedh edtjh gaarkehtovvedh duennie baalkan mietie. Dovne Saadtsvielie jah Saadtsjeanoe dallah valtesasse baetiejgan.

Jans Heinerud jah Erik Sandn Vsterbotten Museumistie baalkab vaaksjoehtamme. Orre beetsuvh Saadtsjeanoen lihke gaavnigan, vg. gkte aernieh jah eabnoe mah vuesiehtieh batsoeburrieh laanteb guhkieb nuhtjeme. Lgan aaj lavth-gievlieb Gaalloen noerhtebielesne jah naan rjsh mah duennie sieterisnie.

Die baalka sjjan tjonnij lihke jhta gusnie gaamegh maehtieh dedtjegidh. Saadtsjeanoen lihke maahtah beries beetsuvh vaaksjodh. Gaessie barhkan batah Saadtsvielien jah Boejhken gaskemsh maahtah gaetie-eabnoeb vaaksjodh. Dellie baalka aavrose bata jah tjoeverh dan mietie baalkan minngiegeatjan vaedtsedh goske tjeahpose bata man nomme TSIEGLE. Saemien tjihhpiedjja man nomme Tomas Colbengtson dam dorjeme.

Saadteskenjuanese batah jis geajnoe-raejkien medtie 4 kmh baalkan minngiegietjeste vaadtsah. Geajnoen aalkovisnie stoere tjdtjesth-sijjie. Almetjh pruvhkieh dehtie sijjeste Tjeahpoe-baalkan mietie vaedtsedh.

"TSÏEGLE" lea klaase-skulptuvre mij tsieglie dovne aejkesne jah sijjesne vuartasjæjjide sjædta.

Dejpele, dellie veelkes kvaartse-gierkieh nåejties faamoeb utnin saemiej aeriep-vuekiej mietie. Mijjeh maethebe skulptuvreb mineraaligujmie viertiestidh, mah betneste bæjjese tjielkieh goske skulptuvren bijjebielie alvas tjjelkes lea.

Klaase-gåetien sisnie, tsieglen bijjielisnie veelkes kvaartse gulliegujmie, guvvieh almetjistie mah daennie daejvine veasome.

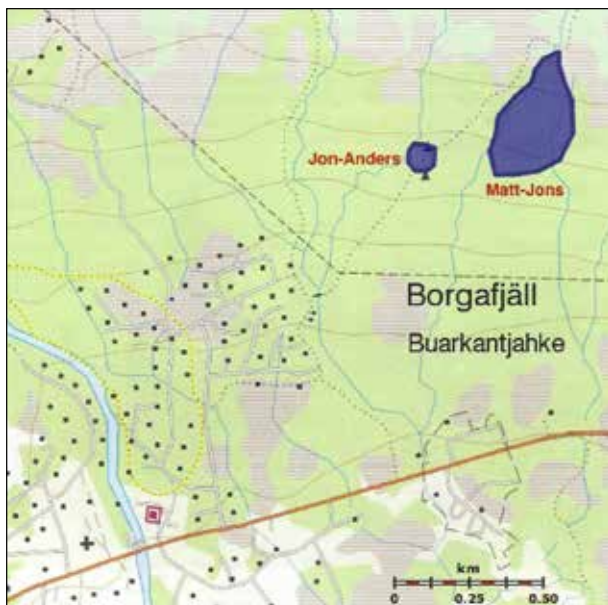
Tomas Nilsson Stamp, Elisabeth Torkelsdotter, Nils Andreas Tomasson, Magnus Virgilius Fjällström, Elsa Britta Fjällström sijen maanajgujmie Anna, Jonas, Nils, Magnus jih Tomas, Lisa Stemp, provresh Sjul Abraham Larsson sov gämmebe Katarina "Kajsa" Larsdotter, provresh Mikael Kristoffersson sov gämmebe Gunilla Stemp, Kristina Linnea Nilsdotter/Stångberg, Johan Andreas Stångberg.

Jans Heinerud, voestes arkeolääge jah Erik Sandin, arkeolääge jah etnolääge Västerbotten Museumistie Saadteskenjuanab jah Buarkandajveb vaaksjohtamme. Orre beetsuvh Saadtsjeanoen lihke gaavnigan, vg. göökte aernieh jah eabnoe mah vuesiehtieh båtsoeburrieh laanteb guhkieb nuhtjeme. Lægan aaj låavth-gievlieb Gaalloen noerhtebielesne. Maahtah guvvide vuejnedh jah vielie vaaksjohtimien bijre daennie sæjrosne lohkedh: www.konstvagen.se

MAN GUHKIES LEAH TJEAPJODE

Kraapohken jib Vuoltjeren tjielth, Västerbotten Leenestávroe, Sveerjen Saemiedigkie, Leader Lappland, Region Västerbotten jib Konstvägen Sju Älvar leah beetnehvierbtiegumie däärjeme.